

St. Mary's School, Dwarka

Holiday Home Work

Class VII

Subject-English

Worksheet I

Q1. The following passage has not been edited. There is one error in each line. Underline each error and write the corrections in the space provided. (1/2x8=4)

	Incorrect	Correct
Long ago a country of Gandhara	a) _____	_____
is ruled by a just and good king	b) _____	_____
Vidyadhara. Their subjects were very	c) _____	_____
happy, but as the king grows older,	d) _____	_____
everyone got more but more worried.	e) _____	_____
The king did not had any children	f) _____	_____
who would rule the kingdom after her.	g) _____	_____
The king loved gardening. He spent an	h) _____	_____
lot of time looking after his garden.		

Q2. Rearrange the following words to form meaningful sentences. (1x5=5)

a) are/books/ a/ rich/of/ knowledge /source/ and information

_____

b) reveal/ the/ interests/ books/ a person/ mind/ and/ of

_____

c) increases/ and/ reading/ creativity/your understanding/ enhances/ of life

_____

d) money/ the/spent/ on/ well-spent/ books/ is

_____

e) books/ pleasure/ their own/ have/ good/ of

_____

Q3. Fill in the blanks with appropriate words. (1/2x8=4)

I a)_____ (ride) my scooter when suddenly I b)_____ (notice) a man sneaking past.

I c)_____ (think) it d)_____ (be) strange. After a minute or so, another man almost

e)_____ (jump) in front of my scooter. It f) _____ (take) me by surprise. I g)_____ (be)

scared that my scooter would hit him. I h _____(panic) and swerved the scooter to one side and nearly hit a tree.

Q4. Your school has planned a visit to Taj Mahal for the students of your class during the weekend. Frame five questions which you would like to ask the guide based on the following hints: **(1x5=5)**

- a) built
- b) time taken to build
- c) number of workers employed to construct
- d) Nour Jehan's memory
- e) stone used to build the monument

Worksheet II

Q1. The following passage has not been edited. There is one error in each line. Underline each error and write the corrections in the space provided. **(1/2x8=4)**

Scooterists are the great cause of accidents.

Incorrect   **Correct**

a) _____

They often try to show of by driving

b) _____

at break-neck speed; they risk there own

c) _____

life as well as that of the other.

d) _____

Rash driving is one of the greatest cause

e) _____

of road accidents. Bicyclists are also involving in

f) _____

many accidents. While driven along the

g) _____

roads or cross roads, they should be so careful

h) _____

Q2. Rearrange the following words to form meaningful sentences. **(1x5=5)**

a. mother/is the/necessity/of/invention

_____

b. time/inventions/our/effort/save/and

_____

c. compass/wheel/are/and/some of the/inventions/man/of/greatest

_____

d. and culturally/inventions/have changed/geographically/our world/economically

_____

e. inventions/our life/easier/made/many/have

_____

Q3. Fill in the blanks with appropriate words.

(1/2x10=5)

- a. The travellers found their hotel _____(easy/easily) after they bought the map of the city.
- b. I want my children to behave _____(nice/nicely) with everybody.
- c. Do you think you speak English _____? (good/well).
- d. I wish that I could explain answer _____(clear/clearly) to my teacher.
- e. They _____(often/nicely) go to watch the movies.
- f. She _____(rare/rarely) listens to classical music.
- g. She is a good student, she _____ (never/always) does her homework on time.
- h. Radha is very punctual. She is _____(never/always) late to school.
- i. She is a great dancer. She dances very _____.(good/well)
- j. My sister _____ (always/sometimes) reads the newspaper in the morning.

Q4. Your school has arranged a trip to an agricultural farm. Frame five questions which you would like to ask the farmers based on the following hints:

(1x5=5)

- a) source of raw material
- b) labour force
- c) productivity
- d) natural Calamities
- e) scientific technology

Worksheet III

Q1. The following passage has not been edited. There is one error in each line. Underline each error and write the corrections in the space provided. (1/2x8=4)

Incorrect   Correct

A city of Venice attracts many tourists,	a)	_____	_____
as it lie sparkling in sunshine, with	b)	_____	_____
its buildings reflect in the waters	c)	_____	_____
of the canals. There are much beautiful churches,	d)	_____	_____
monuments and museums. In fact most of their	e)	_____	_____
buildings are palaces long back, so they look	f)	_____	_____
grand and stately. Some of it have been converted	g)	_____	_____
of museums and libraries.	h)	_____	_____

Q2. Rearrange the following words to form meaningful sentences. (1x5=5)

- a. increases/confidence/happiness/stamina/level/land
_____
- b. teaches/unity/It/in/work/to/us
_____
- c. always/does/bring happiness/success/not
_____
- d. only money/many/that/believe/success/bring/and/happiness
_____
- e. a state/mind/happiness/of/is
_____

Q3. Fill in the blanks with appropriate words. (1/2x10=5)

- a. Nice ____ meet you.
- b. I received a package _____ my friend.
- c. Are you new _____ this city?
- d. Jessica is _____ vacation. She is _____ Italy now.

e. The cat jumped _____ the counter.

f. Meena was hiding _____ the table.

g. Look _____ the flowers.

h. Don't be late _____ school.

i. Don't run _____ the classroom.

Q4. Your school has arranged an industrial visit. Frame five questions that you would ask the industrial workers based on the following hints:

(1x5=5)

a. manufacture

b. development

c. employment

d. new trends

e. scientific technology

Worksheet IV

Q1. The following passage has not been edited. There is one error in each line. Underline each error and write the corrections in the space provided. **(1/2x8=4)**

	Incorrect	Correct
In the traditional sense, prayer mean	a. _____	_____
communicating on God. It includes	b. _____	_____
verbal but mental prayers.	c. _____	_____
There is various ways	d. _____	_____
and forms to prayer like meditation, vocal	e. _____	_____
prayers etc. As the fundamental and the foundation	f. _____	_____
of prayer is not any of them. The fundamental prayer	g. _____	_____
which is after all other prayers is humanity.	h. _____	_____

Q2. Rearrange the following words to form meaningful sentences. **(1x5=5)**

(a) out of work / were / if advertisements / dentists /to be / believed / for toothpaste/ would soon be.

_____

(b) heart's / and you can / you / to your / just use / content / the brand / sweets / your favourite

_____

(c) it guards you / no harm / ring / with / will be caused / as / protective/ it's

_____

(d) unique / another / advertisement / that it's/ whiten / can / teeth / claims / action

_____

(e) may / specialists / actually / warn / that/ be harmful / be whitener

_____

Q3. Change the following sentences from active voice to passive voice: **(1x6=6)**

a. Everyone says that honesty is the best policy.

b. The marvelous performance delivered by the children enthralled us.

c. Radha ate all the mangoes.

d. We have shipped your order.

e. The girl recited the poem beautifully.

- f. The guests enjoyed the party.
- g. The child impressed everyone with his polite manners.
- h. A girl from Chennai won the first prize.
- i. The readers like the latest book of the writer.
- j. They are painting the walls.

Q4. Your school has planned a picnic for the students of your class to fun and food village during the weekend. Frame five questions which you would like to the person at the enquiry desk based on the following hints: (1x5=5)

- a. timings
- b. charges of the rides
- c. concession for students
- d. safety
- e. snacks available

Worksheet V

Q1. The following passage has not been edited. There is one error in each line. Underline each error and write the corrections in the space provided. **(1/2x8=4)**

	Incorrect	Correct
The Egyptians were the first for make paper	a. _____	_____
from a reed calling papyrus. It grew in the	b. _____	_____
delta of river Nile in Africa. For the longtime,	c. _____	_____
papyrus continues to be used as writing material.	d. _____	_____
Then the Chinese further perfected an art of	e. _____	_____
making paper. The demand for paper increased while	f. _____	_____
books begin to be printed in printing presses.	h. _____	_____

Q2. Rearrange the following words to form meaningful sentences. **(1x5=5)**

- a. killed/animals are/beaten/chained/and/mercilessly/trained.
_____
- b. their/heed/but/hears/or/pays/nobody/to/cries.
_____
- c. friends/companions/animals/necessary/are our/and/survival/for our
_____
- d. they/ creation/ God/ are/ a/ of
_____
- e. should treat/ we/them/ with/ love and affection
_____

Q3. Fill in the blanks with appropriate words. **(1/2x10=5)**

- a. Sheena reads the newspaper _____.
- b. I have watched this movie _____ before.
- c. Your answer is _____ correct.
- d. We should _____ speak the truth.
- e. The little girl danced _____.
- f. The water in the bottle is _____ cold.
- g. The little girl was playing _____.
- h. He wakes up _____ in the morning.

i. We will leave for Shimla _____.

j. We solved our problem _____.

Q.4 Your friend recently won the Inter-School Debate . Frame five questions that you would like to ask your friend based on the following hints: (1x5=5)

a. participants

b time taken

c. preparation

d. schools participated

e. prize money

Subject-Hindi

Worksheet 1

प्रश्न 1 निम्नलिखित अपठित गद्यांश को पढ़कर प्रश्नों के उत्तर दीजिए— (7)

शिक्षा ने नारी जगत में क्रांति ला दी है। कल तक जो रूढ़िवादी माता-पिता अपनी कन्याओं को शिक्षा दिलाने का विरोध करते थे, आज वे स्वयं अपनी कन्याओं को शिक्षा दिलाने के लिए आतुर दिखाई देते हैं। कन्या विद्यालयों की कमी को पूरा करने के लिए सह-शिक्षा आरंभ की गई। शिक्षा के प्रभाव से आज हम जिस नारी की कल्पना करते हैं, वह प्राचीन नारी से सर्वथा भिन्न है। आज की नारी पुरुष के साथ कंधे-से-कंधा मिलाकर जीवन के हर क्षेत्र में पदार्पण कर चुकी है। आज की भारतीय नारी को अपने प्राचीन आदर्शों को न भूलकर, फैशन और आधुनिकता की चकाचौंध से दूर रहकर अपने पावन कर्तव्यों को पूरा करने का संकल्प करना चाहिए। नारी ही वह शक्ति है जो हमारे देश, समाज और संस्कृति को प्रगति के पथ पर अग्रसर कर सकती है। नारी ही अप्रत्यक्ष रूप से भारत की सूत्रधारिणी है।

- 1 आज की भारतीय नारी को किससे दूर रहना चाहिए ? (2)
- 2 सह शिक्षा क्यों आरंभ की गई है ? (2)
- 3 'आधुनिकता' शब्द में से मूल शब्द और प्रत्यय अलग कीजिए । (1)
- 4 'शिक्षा' शब्द का वर्ण-विच्छेद कीजिए । (1)
- 5 'नारी' शब्द का विलोम शब्द लिखिए । (1)

प्रश्न 2 निम्नलिखित अपठित काव्यांश को पढ़कर प्रश्नों के उत्तर दीजिए— (6)

निर्भय स्वागत करो मृत्यु का,
मृत्यु एक है विश्राम स्थल।
जीवन जहाँ से फिर चलता है,
धारण कर नव जीवन संबल।

मृत्यु एक सरिता, जिसमें
श्रम से कातर जीव नहाकर
फिर नूतन धारण करता है,
काया रूपी वस्त्र बहाकर।

- 1 मृत्यु को विश्राम स्थल क्यों कहा गया है? (2)
- 2 मृत्यु रूपी सरिता में नहाकर जीव में क्या परिवर्तन होता है? (2)
- 3 कवि ने वस्त्र की तुलना किससे की है? (1)
- 4 'सरिता' शब्द के दो पर्यायवाची लिखिए। (1)

प्रश्न 3 निम्नलिखित काव्यांश को ध्यानपूर्वक पढ़कर पूछे गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए— (6)

खूशबू बनकर धरती पर तू , चारों ओर बिखरता जा ।

लाख मुश्किलें आएँगी तू , सच की राह पर चलता जा । ।

लहरों की धारा तेज़ बड़ी , तिनके कब तक टिक पायेंगे ।

मज़बूत इरादा है जिनका, वे नदी पार कर जायेंगे । ।

किया किसी ने बुरा अगर तू , फिर भी मलाई करता जा ।

लाख मुश्किलें आएँगी तू , सच की राह पर चलता जा । ।

तू चला अकेला फिर भी, क्या है तेरी हिम्मत दुनिया देखेगी ।

तू आज है मंजिल ढूँढ रहा, कल तुझको मंजिल ढूँढेगी । ।

काँटों से भरी है अगर राह तू , हँसकर आगे बढ़ता जा ।

लाख मुश्किलें आएँगी तू सच की राह पर चलता जा । ।

- (क) लहरों की धारा कैसी है? (2)
- (ख) नदी पार कौन कर पाएगा? (2)
- (ग) 'मलाई' शब्द का विलोम शब्द लिखिए? (1)
- (घ) 'दुनिया' शब्द के दो पर्यायवाची शब्द लिखिए। (1)

प्रश्न 4 निम्नलिखित काव्यांश को ध्यानपूर्वक पढ़कर पूछे गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए— (6)

बार-बार याद आती है मुझको,

मधुर याद बचपन तेरी ।

गया ले गया तू जीवन की,
सबसे मस्त खुशी मेरी।

चिंता-रहित खेलना-खाना,
व फिरना निर्भय स्वच्छंद।
कैसे भूला जा सकता है,
बचपन का अतुलित आनंद।

- (क) कवि बार-बार किसको याद कर रहा है? (2)
- (ख) क्या नहीं भूला जा सकता? (2)
- (ग) 'निर्भय' शब्द का वर्ण-विच्छेद कीजिए? (1)
- (घ) 'जीवन' शब्द का विलोम शब्द लिखिए। (1)

Worksheet 2

प्रश्न 1 रिक्त स्थानों की पूर्ति उचित भाववाचक संज्ञा शब्दों से कीजिए — (4)

- 1 यह काम अमन ..... से कर लेगा। (सुगम)
- 2 माँ की गोद में ..... का वास है। (मम)
- 3 उमा को बहुत ..... लग रही है। (गर्म)
- 4 इस गन्ने में ..... है। (मीठा)

प्रश्न 2 उचित शब्दों द्वारा रिक्त स्थानों की पूर्ति कीजिए — (4)

- 1 व्याकरण वह शास्त्र है, जो भाषा के ..... रूप का ज्ञान कराता है।
- 2 ..... के लिखने के ढंग को लिपि कहते हैं।
- 3 पंजाबी की लिपि.....है।
- 4 भाषा के मुख्य रूप .....और ..... होते हैं।

प्रश्न 3 दिए गए वाक्यों में से विशेषण शब्द छोटकर उसके भेद लिखिए — (4)

- 1 राम ने सात किले खारे।
- 2 मुझे थोड़ा सा दूध चाहिए।
- 3 कमीज के लिए तीन मीटर कपड़ा चाहिए।
- 4 वह आदमी पेड़ के नीचे बैठा है।

प्रश्न 4 निम्नलिखित शब्दों का वर्ण-विच्छेद कीजिए — (4)

- 1 समाधान
- 2 सार्वनामिक
- 3 प्रकाश
- 4 संक्षिप्त

प्रश्न 5 निम्नलिखित संख्याओं को शब्दों में लिखिए — (3)

- 7
- 16
- 19
- 27
- 29
- 30

प्रश्न 6 निम्नलिखित मुहावरे को वाक्यों में प्रयोग कीजिए— (3)

- 1 टोपी उछालना
- 2 नीचा दिखाना
- 3 हवा हो जाना

प्रश्न 7 निम्नलिखित लोकोक्ति को वाक्यों में प्रयोग कीजिए— (3)

- 1 आ बैल मुझे मार
- 2 खिसरानी बिल्ली खंभा नोचे
- 3 अंधा क्या चाहे दो आँखें

Worksheet 3

प्रश्न 1 निम्नलिखित पठित गद्यांश को पढ़कर प्रश्नों के उत्तर दीजिए — (5)

बच्चे खिलौने देखकर पुलकित हो उठते। वे पैसे लाकर खिलौने का मोलभाव करने लगते। पूछते— “इछका क्या दाम है? और इछका? खिलौनेवाला बच्चों को देखता और उनकी नन्ही-नन्ही उँगलियों से पैसे ले लेता और बच्चों की इच्छानुसार उन्हें खिलौने दे देता। खिलौने लेकर फिर बच्चे उछलने-कूदने लगते और तब फिर खिलौनेवाला उसी प्रकार गाकर कहता — “बच्चों को बहलानेवाला, खिलौनेवाला”। सागर हिलोर की भाँति उसका मादक गान गलीभर के मकानों में इस ओर से उस ओर तक लहराता हुआ पहुँचता और खिलौनेवाला आगे बढ़ जाता।

- 1 पाठ और लेखक का नाम लिखिए। (1)
- 2 खिलौनेवाले से बच्चे किस तरह मोलभाव करते थे? (1)
- 3 खिलौनेवाले का स्वर कैसा था? (1)
- 4 ‘सागर’ शब्द का पर्यायवाची शब्द लिखिए। (1)
- 5 ‘पैसे’ शब्द का वर्ण-विच्छेद कीजिए। (1)

प्रश्न 2 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दीजिए —

(2×8=16)

- 1 पक्षी स्वतंत्र होना क्यों चाहते हैं?
- 2 दादा की मृत्यु के बाद लेखक के घर की आर्थिक स्थिति खराब क्यों हो गई?
- 3 'कठपुतली' नामक कविता से हमें क्या सीख मिलती है ?
- 4 मिठाईवाला बच्चों की ही चीजें क्यों बेचता था?
- 5 काका कालेलकर ने नदियों को लोकमाता क्यों कहा है?
- 6 दादी माँ के स्वभाव का कौन सा पक्ष आपको सबसे अच्छा लगता है और क्यों?
- 7 हिमालय की यात्रा में लेखक ने किन-किन की प्रशंसा की है?
- 8 कठपुतली को गुस्सा क्यों आया?

प्रश्न 3 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दीजिए—

(2×2=4)

- 1 पाँडवों का जन्म कैसे हुआ?
- 2 भीम ने बकासुर का वध क्यों किया?

Worksheet 4

प्रश्न 1 संकेत बिंदुओं के आधार पर 60 से 80 शब्दों में अनुच्छेद लिखिए —

(5×1=5)

समाचार पत्र — 1 भूमिका 2 ज्ञान का प्रतीक 3 उपसंहार

प्रश्न 2- कक्षा के छात्रों के साथ मनाई पिकनिक के बारे में बताते हुए अपने दादाजी को पत्र लिखिए।

(5×1=5)

प्रश्न 3 'अपना केमरा बेचने के लिए' एक विज्ञापन तैयार कीजिए—

(5x 1=5)

प्रश्न 4 'पढ़ाई को लेकर' अध्यापक और छात्र के माता-पिता बीच हो रही बातचीत को संवाद के रूप में लिखिए—

(5×1=5)

प्रश्न 5 संकेत बिंदुओं के आधार पर 60 से 80 शब्दों में कहानी लिखिए—

(5×1=5)

जंगल में.....शेर.....शिकार न मिलना .....एक बड़ी गुफा दिखना..... अंदर गया .....वहीं इंतजार करना ..... गीदड़ अपनी गुफा को लौटा ..... बाहर शेर के पंजों के निशान..... निशान अंदर

जाते हुए परंतु बाहर जाते नहीं..... समझदार गीदड़..... गुफा से बोलना कैसी हो गुफा?..... उत्तर नहीं मिलना..... दोबारा गुफा से बात करना और पूछना ..... शेर का सुनना और सोचना ..... शायद गुफा बोलती है..... मेरे कारण नहीं बोली ..... इसलिए गुफा की तरफ से शेर का जवाब देना..... मेरे प्यारे गीदड़ अंदर आओ .....गीदड़ द्वारा शेर की आवाज पहचान जाना और भाग जाना.....शेर का पछताना और भूखा ही रह जाना। शिक्षा.....

Worksheet 5

प्रश्न 1 निम्नलिखित गद्यांश को पढ़कर पूछे गए प्रश्नों के उत्तर दीजिए—

(5)

आधुनिक जीवन में धन को अधिक महत्त्व दिया जाने लगा है। व्यक्ति उचित-अनुचित की चिंता न करके धन कमाने की दौड़ में लग गया है। धन जीवन के लिए आवश्यक होता है। खान-पान, रहन-सहन, वस्त्र-मकान आदि के लिए धन की आवश्यकता होती है। इसलिए धन को उतना ही महत्त्व देना चाहिए जितना आवश्यक है।

यह जीवन केवल धन कमाने और उसको इकट्ठा करने के लिए नहीं बना है। जीवन में सबसे महत्त्वपूर्ण होता है, सम्मानपूर्वक जीना। छल-कपट, झूठ, भ्रष्टाचार, रिश्वतखोरी और बेईमानी से धन का अंबार लगाने वालों का सम्मान नहीं होता। ऐसे व्यक्ति मान-सम्मान की चिंता नहीं करते। उनकी आँखों पर पट्टी बँधी रहती है। ईमानदारी से कार्य करके जीवन जीने वालों का सभी सम्मान करते हैं। बेईमानी से कमाया गया धन बुरा परिणाम देता है। ईमानदार व्यक्ति समाज के गौरव होते हैं। ईमानदार व्यक्ति का यश सूर्य के समान चमकता है। धन के प्रति मोह त्यागकर लालच में न फँसकर ही सम्मानपूर्वक जिया जा सकता है। ऐसा जीवन जीने वाले ही सच्चा जीवन जीते हैं।

(क) धन की आवश्यकता किसलिए होती है ? (2)

(ख) समाज में कैसे लोगों का सम्मान नहीं होता ? (1)

(ग) समाज के गौरव कौन होते हैं ? (1)

(घ) 'आधुनिक' शब्द का वर्ण-विच्छेद कीजिए। (1)

प्रश्न 2 रिक्त स्थानों की पूर्ति उचित भाववाचक संज्ञा शब्दों से कीजिए —

(1×3=3)

1 वह ..... में सुखी था। (बच्चा)

2 शहद की ..... कम नहीं होती। (मीठा)

3 वहाँ उसकी .....नहीं चली। (चतुर)

प्रश्न 3 दिए गए वाक्यों में से विशेषण शब्द छाँटकर उसके भेद लिखिए — (1×3=3)

1 मैंने आधा किलो बेर खाए।

2 मुझे थोड़ी सी चीनी चाहिए।

3 वह लड़का सड़क के किनारे खेल रहा है।

प्रश्न 4 निम्नलिखित शब्दों का वर्ण-विच्छेद कीजिए — (1×3=3)

1 चुनाव

2 सफलता

3 दिशा

प्रश्न 5 निम्नलिखित प्रश्नों के उत्तर दीजिए — (2×3=6)

1 पक्षी स्वतंत्र रहकर अपनी कौन-कौन सी इच्छाएँ पूरी करना चाहता है?

2 लेखक को अपनी दादी माँ की याद के साथ-साथ बचपन की और किन-किन बातों की याद आती है?

3 खिलौनेवाले के आने पर बच्चों की क्या प्रतिक्रिया होती थी ?

प्रश्न 6 संकेत बिंदुओं के आधार पर 60 से 80 शब्दों में अनुच्छेद लिखिए — (5×1=5)

खेलों का महत्त्व— 1 भूमिका 2 खेलों से अन्य लाभ 3 मानवीय गुणों का विकास।

Subject- Sanskrit

Work Sheet -1

प्रश्न 1 अधोलिखितं गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत -

पुरा वसन्तपुर ग्रामे एकः वृद्ध कृषकः आसीत्। सः परिश्रमी दूरदर्शी तथा सरलस्वभावः आसीत्। तस्य चत्वारः पुत्राः आसन्। परम् ते अलसाः आसन्। ते कृषिकार्यम् पितुः सहायताम् न कुर्वन्ति स्म। न च तेषाम् कृषिकार्ये रूचिः आसीत्। अस्मात् कारणात् वृद्धकृषकः चिन्तितवान्। सः पुत्रान् आहूय अवदत् — मम क्षेत्रेषु गुप्तम् धनम् अस्ति। पुत्राः एतत् श्रुत्वा प्रसन्नाः अभवन्। जनकस्य मृत्योः पश्चात् ते क्षेत्राणि अकर्षन् परम् धनम् न प्राप्तम्। ते निराशाः अभवन्। मातुः प्रेरणाय ते क्षेत्रेषु बीजानि अवपन्। शस्यश्यामलानि क्षेत्राणि दृष्ट्वा ते गुप्तधनम् रहस्यम् अजानन्। नमस्कारः। यत्र रोगः तत्र वैद्यः।

1 एक पदेन उत्तरत -

(1×4= 4)

- (क) वृद्ध कृषकस्य कति पुत्राः आसन्?
- (ख) कुत्र गुप्तम् धनम् अस्ति ?
- (ग) ते कस्य रहस्यम् अजानन् ?
- (घ) के एतत् श्रुत्वा प्रसन्नाः अभवन् ?

2 पूर्णवाक्येन उत्तरत -

(1×2= 2)

- (क) वृद्धः कीदृशः आसीत्?
- (ख) पुत्राः कदा क्षेत्राणि अकर्षन्?

(1×4= 4)

3 निर्देशानुसारेण उत्तरत -

- (क) 'जनकस्यः' पदस्य पर्याय पदम् लिखत।
- (ख) 'गुप्तम् धनम्' पदयोः किम् विशेषण पदम् अस्ति ?
- (ग) 'आहूय' पदस्य प्रत्यय पदम् लिखत।
- (च) 'क्षेत्राणि' पदे विभक्ति लिखत।

प्रश्न 2 अधोलिखितं अपठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत -

स्त्रीशिक्षाक्षेत्रे अग्रगण्या पण्डिता रमाबाई 1858 तमे ख्रिष्टाब्दे जन्म अलभत्। तस्याः पिता अनन्तशास्त्री डोंगरे माता च लक्ष्मीबाई आस्ताम्। तस्मिन् काले स्त्रीशिक्षायाः स्थितिः चिन्तनीया आसीत्। स्त्रीणां कृते संस्कृतशिक्षणं प्रायः प्रचलितं नासीत्। किन्तु डोंगरे रूढिबद्धां धारणां परित्यज्य स्वपत्नीं संस्कृतम् अध्यापयत्। एतदर्थम् सः समाजस्य प्रतारणाम् अपि असहत्। अनन्तरं रमा अपि स्वमातुः संस्कृतशिक्षां प्राप्तवती। कालक्रमेण रमायाः पिता विपन्नः सञ्जातः। तस्याः पितरौ ज्येष्ठा भगिनी च दुर्भिक्षपीडिताः दिवंगताः। तदनन्तरं रमा स्व-ज्येष्ठभ्रात्रा सह पदभ्यां समग्रं भारतम् अभ्रमत्।

1 एक पदेन उत्तरत -

(1×4= 4)

- (क) कस्मिन् क्षेत्रे रमाबाई अग्रगण्या आसीत् ?
- (ख) रमाबाई कदा जन्म अलभत् ?
- (ग) तस्मिन् काले स्त्रीशिक्षायाः स्थितिः कीदृशी आसीत्?
- (घ) रमा स्वमातुः कस्य विषयस्य शिक्षा प्राप्तवती ?

2 पूर्णवाक्येन उत्तरत-

(1×2= 2)

- (क) रमायाः मातपित्रोः किम् नाम आसीत्?
- (ख) डोंगरे केन कारणेन समाजस्य प्रतारणाम् असहत्?

3 निर्देशानुसारेण उत्तरत -

(1×4= 4)

- (क) 'अभ्रमत्' क्रिया पदे प्रयुक्तं धातु लकारं च लिखत।
- (ख) अनुच्छेदात् अव्यय पदम् चित्वा लिखत।
- (ग) रमायाः पदे विभक्ति वचनम् च लिखत।
- (घ) दिवंगताः पदस्य अर्थम् लिखत।

Work Sheet -2

प्रश्न 1 चित्रम् दृष्ट्वा दत्तपदानां सहायतया रिक्तस्थानानि पूरयत - (1×5= 5)

मञ्जूषा = योगध्यानम्, कन्दुकेन, फलानि, क्रीडाक्षेत्रस्य, वृक्षाः

- (1) इदम् एकम् ----- चित्रम् अस्ति ।
- (2) अत्र एकः छात्रः ----- करोति ।
- (3) द्वौ बालकौ ----- सह क्रीडतः ।
- (4) वृक्षस्य उपरि ----- सन्ति ।
- (5) चित्रे त्रयः ----- सन्ति

प्रश्न 2 स्वविद्यालयस्य वर्णनं कुर्वन् मित्रं प्रति लिखितम् इदं पत्रम् उचितपदैः पूरयत । - (1/2×8= 4)

लेखिष्यामि , कुशलः , नमोनमः , प्रियमित्रम् , परिश्रमशीलाः , शोभनः , अध्यापकाः ,
स्वविद्यालयस्य

लक्ष्मी नगरम्,

दिल्ली ।

दिनांकः- 20.07.2019

प्रिय मित्र विद्या,

सप्रेम [1] ----- ।

अहम् अत्र [2] ----- अस्मि । अहम् अधुना [3] ----- वर्णनं कर्तुम् इच्छामि । मम विद्यालयः अतीव
[4] ----- अस्ति । अस्माकं सर्वे [5] ----- दत्तचित्तेन पाठयन्ति । तेषां योग्यता वस्तुतः प्रशंसनीया ।
सर्वे छात्राः अपि [6] ----- सन्ति । विस्तरेण पुनः [7] ----- ।

भवदीयः [8] -----

राघवः

प्रश्न 3 अधोलिखिते संवादे मञ्जूषायाः उचितपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत - (1×4= 4)

तव , पञ्चदशः , गच्छसि , पाठशालायाम्

अदित्यः - त्वम् कुत्र [1] ----- ।

मानवः - अहम् [2]----- गच्छामि ।

अदित्यः - [3]----- पाठशालायाम् कति शिक्षकाः ?

मानवः - मम पाठशालायाम् [4]----- शिक्षकाः ।

आम्रवृक्षः , आरोहति , नीडः , शरीरम् , मूर्खोपदेशः , निर्माणम् , वानरः , सत्यम्

प्रश्न 4

(1/2×8= 4)

उद्याने एकः [1] ----- अस्ति । तस्य वृक्षस्य उपरि एकः [2] ----- अस्ति । नीडे एकः खगः
परिवारेण सह निवसति । वर्षाकालः आगच्छति । खगः नीडे सुखेन तिष्ठति । एकदा एकः [3] ----- तत्र
आगच्छति । शीतेन सः दुःखी अस्ति । खगः वानरम् पश्यति कथयति च - मित्र! तव [4] -----
सुदृढम् अस्ति । त्वम् गृहस्य [5] ----- किमर्थम् न करोषि? किमर्थम् शीतपीडाम्
अनुभवसि । वानरः तस्य वचनम् श्रुणोति कुपितः च भवति । सः वृक्षम् [6] ----- तस्य नीडम्
खण्डशः करोति । [7] ----- एव उक्तम् अस्ति - “व्यर्थः [8] ----- भवति

प्रश्न 5 चित्रम् रचयित्वा केचन द्वौ पुष्पाणाम् नाम संस्कृते लिखत । (1/2×4= 2)

प्रश्न 6 केचन चतस्रः ऋतूनाम् नाम संस्कृते लिखत (1/2×4= 2)

प्रश्न 7 केचन चत्वारः मासानाम् नाम संस्कृते लिखत । (1/2×4= 2)

प्रश्न 8 घटिकाम् रचयित्वा संस्कृते समयम् लिखत

(1/2×4= 2)

3.00 , 3.15 , 3.30 , 3.45

Work Sheet -3

प्रश्न 1 अधोलिखितं उचितम् संख्यावाचीशब्दैः रिक्तस्थानानि पूरयत -

(1×4= 4)

- (1) ग्रहाः ----- भवन्ति । (9)
- (2) मम समीपे ----- पुस्तकानि सन्ति । (40)
- (3) ----- बालकाः भ्रमणाय मुंबई नगरं गमिष्यन्ति । (22)
- (4) क्रीडाक्षेत्रे ----- छात्राः क्रीडन्ति । (33)

प्रश्न 2 निम्नलिखितेषु पदेषु सन्धिं कुरुत ।

(1/2×4=2)

- (1) कदा + अपि (2) विद्या+ अर्थी (3) परम + आनन्दः (4) शिव + आलयः

प्रश्न 3 अधोलिखितेषु रिक्तस्थानेषु प्रकृति प्रत्ययं संयोज्य वाक्यपूर्तिं कुरुत -

(1/2×4= 2)

- (1) रवि ----- (पठ् + क्त्वा) गृहम् भोजनम् करोति ।
- (2) अहम् प्रातः ----- (भ्रम् + तुमुन्) उद्यानम् गच्छामि ।
- (3) छात्राः घटिकां ----- (रच् + क्त्वा) समयं संस्कृते लिखन्ति ।
- (4) सैनिकः देशम् ----- (रक्ष् + तुमुन्) युद्धम् करोति ।

प्रश्न 4 कोष्ठके प्रदत्ते उचित विभक्ति युक्त पदेन रिक्तस्थानानि पूरयत

(1/2×4=2)

- (1) ----- परितः वनम् अस्ति । (नगरम् / नगरस्य)
- (2) ----- अभितः भक्ताः सन्ति । (देवालयम् / देवालयेन)
- (3) ----- प्रति मा गच्छ । (गृहस्य / गृहम्)
- (4) धिक् तान् ----- । (मूर्खान् / मूर्खेण)

प्रश्न 5 उचित अत्वय पदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूरयत

(1/2×4=2)

मञ्जूषा सदा अद्य श्वः कति

- (1) ऋतवः ——— सन्ति ।
- (2) ——— सोमवासरः अस्ति ।
- (3) अहम् ——— जयपुरम् गमिष्यामि ।

(4)—— सत्यम् वद ।

प्रश्न 6 धातु रूपाणि लिखत ।

(1/2×12= 6)

- (1) ' कृ ' धातु- लोट् लकारः, प्रथम पुरुष
- (2) ' पा ' धातु लट् लकारः म पुरुष
- (3) ' गम् ' धातु लृट् लकारः उत्तम पुरुष
- (4) ' खाद् ' धातु लङ्लकारः प्रथम पुरुष

प्रश्न 7 शब्द रूपाणि लिखत ।

(1/2×12= 6)

- (1) ' एतत् ' शब्द [पुल्लिंग] प्रथमा विभक्ति ।
- (2) ' देव ' शब्द चतुर्थी विभक्ति ।
- (3) ' एतत् ' शब्द [स्त्रीलिंग] तृतीया विभक्ति
- (4) ' लता ' शब्द द्वितीया विभक्ति ।

Work Sheet -4

प्रश्न 1 अधोलिखितं पठित गद्यांशं पठित्वा प्रश्नान् उत्तरत -

शरीरशक्ति सैन्यशक्ति बुद्धिशक्तिः जनशक्तिः च । शरीरशक्तिः शरीरस्य विकासाय सैन्यशक्ति देशस्य सुरक्षार्यै जनशक्तिः जनानाम् अधिकाररक्षणाय बुद्धिशक्तिः च चिन्तनाय महत्त्वपूर्णा वर्तते । शक्तिषु बुद्धिशक्तिः श्रेष्ठा वर्तते । बुद्धिम् विना शारीरिकं बलम् अपि व्यर्थम् भवति । बुद्ध्या विशालकायः पशुः अपि पञ्जरबद्धः क्रियते । बुद्ध्या एव मानवः असंभवम् अपि संभवं करोति । अनेके चमत्काराः अपि बुद्ध्या एव क्रियन्ते । बुद्धिमान् जनः सर्वत्र पूज्यते । अतः सत्यमेव उक्तम् — बुद्धिर्यस्य बलं तस्य ।

1 एक पदेन उत्तरत -

(1×4= 4)

- (क) का शक्तिः श्रेष्ठा वर्तते?
- (ख) काम् विना शारीरिकं बलम् अपि व्यर्थम् भवति?
- (ग) बुद्धिशक्तिः कस्मै महत्त्वपूर्णा वर्तते?
- (घ) शरीरशक्तिः कस्य विकासाय भवति?

2 पूर्णवाक्येन उत्तरत-

- (क) बुद्ध्या कः पञ्जरबद्धः कियते? (2×2= 4)
(ख) कः सर्वत्र पूज्यते?

3 निर्देशानुसारेण उत्तरत - (1/2×4= 2)

- (क) 'करोति' क्रिया पदे प्रयुक्तं धातु लकारं च लिखत।
(ख) अनुच्छेदात् द्वे अव्ययपदानि चित्वा लिखत।

प्रश्न 2 परस्परं मेलनम् कुरुत - (1/2×4= 2)

खण्ड - क

खण्ड - ख

- (1) शीतकम् आवागमनस्य प्रमुखम् यानम्।
(2) वाष्यायानम् अनेन कार्यकमान् पश्यामः।
(3) दूरदर्शम् अनेन दूरस्थबन्धुभिः सह वार्तालापः कर्तुम् शक्यते।
(4) चलभाषिकयन्त्रम् अस्मिन् जलम् शीतलम् भवति।

प्रश्न 3 रेखांकित पदम् आधृत्य प्रश्नं निर्णीयताम् - (1×4= 4)

- (1) श्रीरामस्य विवाहः सीतया सह अभवत्।
(2) वायुयानम् सेनायाः अंगम् अस्ति।
(3) अस्मिन् संसारे शक्तेः महिमा दृश्यते।
(4) अद्य रक्षाबंधनम् अस्ति।

प्रश्न 4 समानार्थकपदानाम् परस्परं मेलनम् कुरुत - (1/2×4= 2)

- (1) गजः करः
(2) हस्तः हस्ती
(3) चन्द्रः तरु
(4) वृक्षः शशिः

(1/2×4= 2)

प्रश्न 5 शब्दानाम् अर्थः सह मेलनम् कुरुत -

- (1) पुरा आदेश।
(2) अन्वेष्टुम् प्राचीन काल।

(3) नृपः खोजने के लिए ।

(4) आज्ञा राजा ।

प्रश्न 6 घटनाक्रमानुसारं वाक्यानि संयोजयत -

(1×4= 4)

- (1) तस्य चत्वारः पुत्राः आसन् ।
- (2) श्री रामः स्वभार्यया सह वनम् अगच्छत् ।
- (3) पुरा अयोध्यायाः नृपः दशरथः आसीत् ।
- (4) रामस्य विवाहः राज्ञः जकस्य पुत्र्या सीतयासह अभवत् ।
- (5) श्रीरामेण सह अनुजः लक्ष्मणः अपि अगच्छत् ।
- (6) श्रीरामः अनुजैः सह गुरोः वशिष्ठस्य आश्रमे अध्ययनं करोति स्म । ।

Work Sheet -5

प्रश्न 1 अधोलिखिते संवादे मञ्जूषायाः उचितपदानि चित्वा रिक्तस्थानानि पूर्यत -

(1/2×4= 2)

लाभकारी , नमोनमः , त्वम् , उद्याने

रामः - [1]----- रविः !

रविः - नमोनमः रामः! [2]----- कुत्र गच्छसि?

रामः - अहम् भ्रमणाय [3]----- गच्छामि ।

रविः - भ्रमणं स्वास्थाय [4]----- भवति ।

प्रश्न 2 मञ्जूषायां प्रदत्तैः उचित अव्ययपदैः रिक्तस्थानानि पूर्यत-

(1×4= 4)

सदा , श्वः , परश्वः , कति ,

- (1) श्वः रविवासरः , ----- सोमवासरः भविष्यति ।
- (2) कक्षायाम् ----- छात्राः सन्ति ।
- (3) ----- अहम् रक्तदुर्गम् द्रष्टुम् दिल्लीनगरे गमिष्यामि ।
- (4) ----- सत्यम् वदेत् ।

प्रश्न 3 विलोमपदानाम् परस्परं मेलनम् कुरुत

(1/2×4= 2)

- (1) अधः पुरातनम्।
- (2) अन्तः उष्णम्।
- (3) नूतनम् उपरि।
- (4) शीतलम् बहिः।

प्रश्न 4 समानार्थकपदानाम् परस्परं मेलनम् कुरुत -

(1/2×4 = 2)

- (1) पवनः सरिता
- (2) जलम् वायुः
- (3) सूर्यः नीरम्
- (4) नदी दिवाकरः

प्रश्न 5 प्रदत्त शब्दानाम् सहायतया वाक्यानि रचयत -

(1/×4 = 4)

- (1) वृक्षस्य (2) पुष्पम् (3) गच्छति (4) अस्ति

प्रश्न 6 शब्दानाम् अर्थैः सह मेलनम् कुरुत -

(1/2×4 = 2)

- (1) नूतनम् बच्चा।
- (2) मृगाः वाणी
- (3) वाचम् नया
- (4) बालः पशु।

प्रश्न 7 घटिकां रचयित्वा प्रदत्त समयं संस्कृते लिखत

(1/2×4 = 2)

9: 30   12:15   8:45   10:00

प्रश्न 8 चित्रम् रचयित्वा केचन द्वौ पुष्पाणाम् नाम संस्कृते लिखत

(1/2×4 = 2)

प्रश्न 9 केचन चतस्रः ऋतूनाम् नाम संस्कृते लिखत ।

(1/2×4 = 2)

प्रश्न 10 केचन चत्वारः मासानाम् नाम संस्कृते लिखत ।

(1/2×4 = 2)

SUBJECT: MATHEMATICS

Q1 Simplify the following and put an appropriate sign: (2x4=8)

- (i) $(-1) + (-5) \dots (-7) - (-5)$ (ii) $42 - 35 + 12 \dots 42 - 35 - 12$
(iii) $6 - (-2) + 5 \dots -1 - (-2) - 3$ (iv) $-135 + 64 + 41 \dots -159 - (-81) + 160$

Q2 Find the product of the following: (1x6=6)

- (i) $-15 \times (-18)$ (ii) $(-8) \times (-43) \times 0$
(iii) $(-2-5) \times (-6)$ (iv) $(-2) \times (-7+13)$
(v) $-48 \times 20 \times (-1) \times (-5)$ (vi) $(-70) \times (10-8-39+107)$

Q3 Find the value of following: (2x4=8)

- (i) $[-30 - (-18)] \div [19 + (-13)]$ (ii) $[90 \div (-5)] \div [(-81) \div (-9)]$
(iii) $[400 \times (-20)] \div [(-250) \times (-8)]$ (iv) $[-155 + (-100)] \div [-300 + 45]$

Q4 Using properties of integers, find the value of : (2x5=10)

- (i) $-295 \times (-63) + (-295) \times 33$ (ii) $20935 \times 99 - (-20935)$
(iii) $(-48) \times 105$ (iv) $-62 \times (-199)$
(v) $(-4) \times 20 - (-4) \times 15 - (-4) \times 62 + (-4) \times 97$

Q5 A submarine left the surface of the water at the rate of -2 metres per second. At that rate, how long would it take the submarine to reach -60 meters level ? (2)

Q6 Verify the following and also name the property used : (2x4=8)

- (i) $20 \times [5 \times (-16)] = (20 \times 5) \times (-16)$ (ii) $18 \times [100 + (-5)] = 18 \times 100 + 18 \times (-5)$
(iii) $(-445) + 315 = 315 + (-445)$ (iv) $(-20) \times [(-3) + 9] = (-20) \times (-3) + (-20) \times 9$

Q7 The product of two numbers is -180. If one number is 12, find the other number. (2)

Q8 In a quiz contest, 2 points are given for every correct answer and -1 point is given for every wrong answer. Riyaz scores 15 points. If he got 9 answers correct, how many answers did he get wrong ? (3)

Q9 In a freezer, the temperature falls by 3°C every 4 minutes. In how much time water kept at 38°C will freeze into an ice ? (3)

Q10 Ravi cut his birthday cake in 12 equal pieces. His family members ate $\frac{2}{3}$ portion of the cake. His friends ate $\frac{1}{4}$ portion of the cake and remaining portion of the cake was left for his loyal servant Ramu. Find the portion of cake and number of pieces left for Ramu. (3)

Q11 Which is greater :

- (i) $\frac{2}{7}$ of $\frac{3}{4}$ or $\frac{3}{5}$ of $\frac{5}{8}$ (ii) $\frac{1}{2}$ of $\frac{6}{7}$ or $\frac{2}{3}$ of $\frac{3}{7}$ (2x2=4)

Q12 Find the perimeter of isosceles triangular sheet which has a base of length $5\frac{1}{4}$ m and one side $5\frac{2}{3}$ m in length. (3)

Q13 Find the product of the following: (1×4=4)

(i) $\frac{2}{3} \times 11$

(ii) $6\frac{9}{10} \times 1\frac{1}{23}$

(iii) $3\frac{1}{2} \times 14\frac{1}{2}$

(iv) $6\frac{1}{7} \times 5\frac{5}{6}$

Q14 Divide the following: (1×4 =4)

(i) $20 \div \frac{1}{5}$

(ii) $8 \div 2\frac{1}{3}$

(iii) $8\frac{2}{3} \div 5\frac{7}{9}$

(iv) $2\frac{3}{5} \div 3\frac{1}{2}$

Q15 Simplify the following: (2×3=6)

(i) $\frac{4}{5}$ of $(\frac{4}{9} + \frac{2}{3}) \div 2\frac{2}{3}$

(ii) $\frac{3}{4} + \frac{1}{2} \times 2\frac{1}{2} - \frac{2}{3} \times \frac{7}{8} \div 1\frac{1}{4}$

(iii) $\frac{3}{4} + \frac{2}{3} \times \frac{5}{8} \div \frac{5}{6} - \frac{1}{8}$

Q16 Multiply the following decimals : (1×4=4)

(i) 0.9×0.4

(ii) 2.63×0.00004

(iii) 0.009×0.09

(iv) 0.678×860

Q17. 20 shirts of the same size were stitched from $52\frac{1}{2}$ m of cloth. Find the length of the cloth used in stitching each shirt. (3)

Q18 A man left half of his money for his wife. He divided the remaining money equally among his three children. How much did each child get ? (2)

Q19 A taxi driver charges Rs.10.80 per km. How much will he charge for a journey of 308.5 km ? (3)

Q20 Convert: (1×4=4)

(i) 700 m to km

(ii) 16 mm to m

(iii) 15 g to mg

(iv) 8.54 m to mm

Q21 Find the quotient of the following : (1×3 =3)

(i) $98.27 \div 12$

(ii) $34 \div 4.25$

(iii) $0.8432 \div 0.8$

Q22 Ms. Sadhana bought 13.5 litres of refined oil for Rs.1328.4. Find its cost per litre. (3)

Q23 Shahid's last six batting scores were 138, 144, 155, 142, 167, 172. What was his meanscores. Also find the range of the scores. (3)

Q24 Simplify the following : (3)

(i) $4.105 + 2.37 - 5.2$

(ii) $11.001 - 2.36 + 4.965 - 5.7$

(iii) $100 - 3.067 - 33.0689 - 21.2$

Q25 Find the mode, median and mean of the following set of data : (3)

13, 20, 10, 10, 12, 14, 16, 16, 18, 18, 18, 25, 14

Q26 How many jars each holding 1.75 kg of jam can be filled from a vessel containing 100 kg of jam and how much remains? (3)

Q27 Given $46 \times 93 = 4278$. Without actually multiplying find:

(i) 0.46×0.93

(ii) 46×0.093

(2x2=4)

Q28 Find the value of following :

(i) $9.7 \div 100$

(ii) $0.039 \div 10$

(iii) $80 \div 10000$

(iv) 0.0893×1000

(v) 49.87×100

(vi) 357.126×10000

(1x6=6)

Q29 Evaluate the following :

(i) $3 \times 0.3 \times 0.03 \times 0.003 \times 3000$

(ii) $0.05 \times 5 - 0.005 \times 5$

(iii) $213 + 2.013 + 0.213 + 2.0013$

(iv) $15.7 - 5.91$

(1x4= 4)

Q30 Write the additive inverse and multiplicative inverse of following integers :

(i) -23

(ii) 15

(iii) -715

(iv) 0

(1x4=4)

Activity

1. Represent the product of following on a (10×10) Mathematical grid:

a) 0.3×0.7

b) 0.5×0.5

2. During the festive season, the sales of the various gadgets is as under :

Mixer	Microwave	Toaster	DVD Player	I Pod
250	180	200	260	50

Represent the above information by a bar graph taking an appropriate scale.

SUBJECT: SCIENCE

Objective:

- Revision of concepts
- Application of the concepts to real life situations.
- Skills to carry out activities and research to develop scientific aptitude.

Instructions:

Attempt the questions keeping in mind the weightage of each questions.

Activities: 1. Name and paste the pictures of three insectivorous plants.

2. Make a greeting card using turmeric as an indicator.

1. Define nutrition (1)
2. Cuscuta is a partial parasite and without leaves and chlorophyll. Justify the statement. (1)
3. What happens during the absorption of food in human beings? (1)
4. Our stomach contains hydrochloric acid but we do not experience any burning sensation. Give reason. (1)
5. What is neutralization reaction? State two examples of neutralization reaction from your day-to-day life. (1)
6. How does milk of magnesia help to relieve stomach pain due to acidity? (1)
7. All acids are not corrosive. Justify. (1)
8. Potato is an underground stem that stores food. Where is the food prepared in the plant?
9. What is the function of mucus present in the stomach of a human being? (2)
10. You must have observed that doctors administer patients with glucose drip. How does glucose help the patient to recover? (2)
11. Why is a digital thermometer preferred over clinical thermometer? (2)
12. Shopkeepers selling ice-blocks usually cover them with jute sacks. Explain. (2)
13. Why is mercury used in thermometers? (2)
14. Differentiate between acid and base. (2)
15. Three test tubes are kept on the table. One of them contains distilled water, the other two contain lemon juice and soap solution. If you are given red and blue litmus papers, how will you identify the contents? (2)
16. List two different types of nutrition with examples of each. (3)
17. Nitrogen is an essential nutrient for plant growth. But farmers who cultivate pulse crops like green gram, black gram etc. do not use nitrogenous fertilizers during cultivation. Why? (3)
18. Write the difference between the digestion in human beings and ruminants. (3)

19. Define conduction, convection and radiation. (3)

20. Why does ice kept in a steel bowl melt whereas when kept in a plastic bowl, it doesn't? (3)

Subject: Social Science

History

Answer the following questions:

1. Why was the first dynasty of the Sultanate period called the Slave Dynasty? 1
2. Who were the most powerful rulers in South India? 1
3. What are travelogues? 1
4. Who wrote Rajatarangini? What does it contain? 1
5. How did the Chola temples help in the development of agriculture? 2
6. Who is called the real founder of the Sultanate and why? 2
7. How have coins and inscriptions contributed to our knowledge of history? 2
8. What do you understand by Iqta System? 2
9. What do you know about the term 'Rajputs'? Who were they? Mention some important Rajput rulers? 3
10. Name two Persian customs introduced by Balban? Why were people against them? 3
11. Write a short note on the life of Razia Sultan. 3
12. What were the three main changes that took place in the medieval period? 3
13. On the outline map of India, mark the following Regional Kingdoms-
a) Tomars   b) Chauhans   c) Gurjara-Pratiharas   d) Rastrakutas   e) Palas   3
f) Cholas

PROJECT WORK

Imagine you are in the tourism department. Design a pamphlet of the monuments in North India to attract tourists to visit these places. (any five)

Hints-Location, when and how to visit, where to stay, importance of the monument etc.

Civics

Answer the following questions:

1. Why is India called a democratic republic country? 1
2. What does democracy imply? 1
3. Name the two important principles of democracy. 1
4. How can a democratic government become meaningful? 1
5. What do you understand by 'democracy'? Enumerate the difference between direct and indirect democracy. 3
6. Describe the rights which are guaranteed by the Indian constitution to all its people. What is the purpose behind this? 3

7. What do you understand by ‘political discipline of citizens’? Discuss.	3
8. How are social and economic equality vital for the success of democracy?	3
9. What do you understand by democratic society?	3
10. Make a G.O. depicting various pillars of democracy. Explain briefly.	5

PROJECT WORK

Find out the form of government and their heads in the seven neighbouring countries of India.

Afghanistan, Pakistan, Myanmar, Bangladesh, China, Bhutan and Nepal.

(Mark them on the Political map of the World)

Geography

1. What does Geography deal with?	1
2. What do you understand by the term ‘Ecosystem’?	1
3. Why is lithosphere important for human beings?	1
4. Define the term ‘urbanization’.	1
5. What are rocks and minerals? List any four uses.	2
6. List any four reasons for environmental pollution.	2
7. Mention four ways in which atmosphere sustains life on earth.	2
8. Write a short note on Chipko Movement.	2
9. Define Environment. Make a G.O. depicting the components of our environment	3
10. Describe any three domains of the earth with the help of a well-labelled diagram.	3
11. Explain the three concentric layers of the earth with the help of a well-labelled diagram.	3
12. Enumerate any three differences between the characteristics of sedimentary and igneous rocks.	3
13. Explain the working of the Rock Cycle with the help of a well-labelled diagram.	5

Project Work

Find out about two famous Indian environmentalists who have spent several years of their lives to save the environment along with their contribution for the environment.

Hints:

- a) Maneka Gandhi
- b) Her contribution in the field environment along with the relevant pictures.